

Ngāue 'aonga'aki 'a e faingamālie

'Oku tui 'a e talekita 'o e Siaola, Kathleen Tuai-Ta'ufo'ou 'oku mahu'inga ke ngāue'aki 'e hotau kakai 'a e faingamālie pea mo e ngaahi tokoni 'oku 'omai 'e he pule'anga. 'I he lolotonga 'o e fakataputapui ni [lockdown] 'oku fakapa'anga mai 'e he pule'anga 'a e ngaahi tokoni kehekehe ki hotau komuniti pea mo e kakai 'o e Pasifiki.

Ko e timi eni 'a e Siaola lolotonga 'enau fakahaka 'enau me'atokoni mei he Fono. The Siaola team load food parcels to distribute to families.

'Oku kau 'i he ngaahi tokoni ko 'eni 'a e tokoni ki he fanauako kae fakafou pe 'i he ngaahi 'apiako 'oku nau ako aii. 'Oku kau heni 'a e 'oange 'enau tivaisi [devices] hange ko e komipiuta laptop, idpad pe chrome book ke nau ngāue'aki ki he 'enau ako. 'Oku 'i ai foki mo e faingamālie ai ke nau fakatau 'enau tivaisi [device] 'i ha totongi ma'ama'a 'okapau 'oku nau fiema'u. 'I he 'uhinga ko ia 'oku mātu'aki fu'u mahu'inga 'aupito ke fai ki ai ha tokanga tautautefito ki he ngaahi fāmili tokolahi koe'uhi ke ngāue'aki 'e he fānau ki he 'enau ako.

Ko e ni'hi mei he komiti 'a e komuniti 'oku nau tokoni ke fakalele 'a e polokalama huhumalu'i. L to R: Maka Pailate, 'Una Taufu, 'Ikilifi Pope, Melino Maka, Manase Lua [Pakilau] pea mo Simulata Pope. Members of the Tongan community working committee who are responsible for advertising the vaccination programme for the kolo Tonga/Tongan village.

'Oku 'i ai foki 'a e tokoni fakame'atokoni kae fakafou 'i he ngaahi kulupu ko honau tefito 'i fatongia ko e tokoni fakame'akai ki he ngaahi fāmili. 'I he ngaahi faingamālie tokoni pehe ni 'oku tokoni 'aupito ia ki he ngaahi fāmili koe'uhi he 'oku nau ma'u ai e me'atokoni ta'etotongi kae malu'i e seniti ke fua atu'aki ia ha ngaahi kavenga kehe. Ko ia 'a e uki 'oku fai mei he ngaahi kulupu 'oku nau fai e ngaahi fatongia pehe ni, ke tau ngāue'aki 'a e ngaahi tokoni ni pea mo e faingamālie foki. Ko e taha ia e ngaahi fatongia tefito 'oku fakahoko 'e he Siaola pea mo e To'utupu Tonga Trust ko hono uki mo faka'ai'ai 'a hotau kakai ke ngāue'aki 'a e ngaahi faingamālie ko 'eni. 'Oku 'ikai ke ngata pē he kau memipa 'o hotau siasi kā 'oku kau kotoa pē ki ai hotau kakai Tonga. Ko e taha foki e ngaahi faingamālie fakamuimui taha kuo tuku mai mei he pule'anga ko e \$1 miliona ke tokoni ki he huhumalu'ii pea 'oku 'atā ki ai 'a e ngaahi kulupu komunitii ke nau tohi kole ki ai. 'Oku 'ikai pe ngata he tohi kole ki ai ka ke tau ngāue 'aonga'aki 'a e faingamālie hangee ko e oo 'o huhumalu'i he 'oku kuo 'osi fakapa'anga 'e he pule'anga ma'a kitautolu. Hangē ko e huhumalu'i na'e fakahoko 'i 'kolo Tonga' 'i Tuingapapai na'e fakapa'anga 'e he pule'anga 'a Langimālie pea mo e Fono ke nau fakahoko 'a e huhumalu'i ma'a tautolu 'a e komuniti Tonga. Ko ia 'oku mātu'aki mahu'inga 'aupito ke tau ngāue'aki 'a e ngaahi faingamālie kuo tuku mai he ko e 'ai ia ma'a kitautolu. He 'ikai hala ke tau pehē ko 'etau pa'anga pe eni mei he 'etau ngaahi tukuahau 'oku tanaki 'e he pule'anga 'o fai mai'aki hotau tauhi mo hotau tokanga 'i 'i he tafa'aki 'o e mo'ui.

Ko Henalieta Vete-Kamitoni [Fono] pea mo Simulata Pope [To'utupu Tonga Trust] lolotonga 'a e polokalama huhumalu'i ma'ae kāinga Tonga. Henalieta Vete-Kamitoni from Fono health provider and Simulata Pope from Tongan Youth Trust during the vaccination programme for the Tongan community.

Ko Tevita Finau, sea e poate 'a e Siaola lolotonga hono faka'eke'eke 'e he mitia. Tevita Fi.

Ko Kathleen mo e timi Siaola lolotonga 'enau tufaki 'a e puha me'akai 'e lau afe ma'ae ngaahi fāmili. Kathleen and the Siaola team distributed thousands of food parcels to families during lockdown.

Ko e kau ngāue ai pe eni 'a e Siaola 'i he fa'o 'a e ngaahi puha me'akai. The Siaola team packing food parcels.

FAKALOTOFALÉ'IA – MONTHLY DEVOTION

Kaveinga/Theme:

PUPUTU'U - FRUSTRATION

Potu Folofola/Verse:

Sione 14: 1 – 3

puputu'u homou loto: tui pikitai ki he 'Otua, tui 2 pikitai foki kiate au. 'I he 'api o 'eku Tamai 'oku lahi 'a e ngaahi nofo'anga: ka ne 'ikai, pehē kuo u tala kiate kimoutolu, he ko 'eku 'alu 'eni ke teuteu ha potu moomoutolu. 3 'Pea neongo te u 'alu 'o teuteu ha potu mo'omoutolu, ka 'oku ou toe ha'u pe, pea te u ma'u kimoutolu kiate au; koe'uhi ko e potu 'oku ou 'i ai, ke mou 'i ai foki

1 *Let not your heart be troubled; you believe in God, believe also in Me.*

2 *In My Father's house are many mansions; if it were not so, I would have told you. I go to prepare a place for you.*

3 *And if I go and prepare a place for you, I will come again*

Ko e puputu'uúheni 'oku 'uhinga ia ko e faingata'a'ia 'a e lotoókoe'uhii ko e taulōfu'u 'a e faingata'aá pea 'oku 'ikai ke 'ilo'i 'e he 'atamaii mo e lotoópē 'e solova fefee'i e ngaahi ta'au mo e faingata'a ko iaá. Ko ia 'a e faingata'a na'e fetaulaki mo e kau akoó'i he mahino 'e puli pe 'e hiki atu e takii [Sisu] meia kinautolu. Ko e fononga ta'etakii [pulia 'a Sisu] 'oku 'ikai ke nau 'ilo pe koehā e me'a 'e hoko mai 'i he kaha'uú Ko e mo'ui fakafalala na'a nau fai ki he takii [Sisu] he'ikai ke toe kei ma'u ia. Mo'oni pē 'a e palofitaá, "...na'a nau hangē ha fanga sipi kuo taa'i 'a e tauhií pea kuo movete 'a e ākanga..". Ko ia 'a e akonaki [metaphor] 'oku talanoa ki ai 'a Sione 'i he lesoni ko 'enií .

'Oku ongo vevela e puputu'uúhe taimi 'oku mole ai 'a e husepanitií mei he familií , he 'oku ongo'i 'e he uaifií 'oku toutounoa he kuo anga ia he hili e mamafa 'o e tauhi e familií he husepanitií [man of the house]. Ko e puputu'uúmo e kafo e lotoó'oku 'ikai ko ha me'a si'isi'i ia, pea mo'oni e 'aunoa 'a e punake, 'ka pahi pe tutue e lotoó'oku 'ikai si'i ke na'a'.

Ko e taha he taimi puputu'u taha kuo fepaki mo e siasii 'i he taimi nií ko e 'ikai

Say Hi to the TYT crew if you're at the MMT vaccination drive-through.

ke lava ke fakahoko honau ngaahi fatongia anga mahenií 'o makatu'unga 'i he ngaahi fakatapatupui [lockdown]. 'Oku ngutuhua 'a e ngaahi ma'unga kelesií pea mo e ngaahi houa lotuú koe'uhii he 'oku lava 'e he Vahefonuaá ia 'o punipuni mai 'a e ngafa fatongia ko iaá. 'Oku 'ikai ke ngata ai kā 'oku lava 'e he ngaahi fai'angalotu ni'ihi ia 'o fakahoko pē 'a 'enau ngaahi ma'unga kelesi 'o ngāue'aki 'a e tekinolosiaá.

Ka 'oku toe 'i ai 'a e ngaahi 'isiū ia 'oku fetaulaki pea mo e ngaahi siasi ni'ihi 'oku toe faingata'a ange ia. Ko e taha 'o e ngaahi faingata'a ko iaá ko e ma'u'angaá [income] 'a ia 'oku fakafalala foki eni ki he ngaahi misinaleé. 'I he ta'u kuohilií na'e lahi 'a e ngaahi misinale na'e fakatatafe ['ikai ke fakahoko] 'o makatu'unga 'i he Covid pea mo e ngaahi fakatapatupui [lockdown]. 'I he 'ene a'u mai ki he ta'u ni ko e me'a tatau pē. Ko e kongala'hi 'o e ngaahi fai'angalotu 'o Aokalani mo Manukau 'oku nau misinale 'i 'Akosi 'o e meimei ta'u kotoa. Ka 'i he ta'u kuo 'osií pea mo e ta'u ni 'oku 'ikai lava ha misinale ia. Pea 'oku kei tāutoloi 'a e ngaahi fai'angalotu 'e ni'ihi kae'oua kuo mahino 'a e tu'unga 'o e mahakii . Ko e faingata'a pea mo e puputu'u lahi 'oku hoko aií koe'uhii he 'oku 'ikai ke tu'u ai e ngaahi fakamole anga mahenií ia.

'A ia ko 'ene tu'u 'i he taimi nií 'oku 'ikai

ke 'ilo 'e he ngaahi fai'angalotu 'e ni'ihi pe 'e koehā e me'a 'e hoko 'i he kaha'uú Ko e misinaleé foki ko e ma'u'anga pa'anga [income] pē ia 'e taha 'a e siasii pea 'oku tu'o taha pē 'i he ta'u 'o hangē ko ia 'oku tau maheni mo iaá.

'Oku toe faingata'a ange ki ha ngaahi fai'angalotu 'oku teu ha'a nau ngāue 'o hangē ko e langaá [building project]. 'Oku 'ikai ke ngata he fiema'u seniti ke fua 'a e ngaahi fakamole anga mahenií kāko e toe kau atu ki ai mo 'enau ngāueé. 'I he ngaahi taimi pehe nií 'oku fua 'e he kau takii [kau setuata mo e kau faifekau] 'o e siasii 'a e faingata'a'ia 'i hono fakakaukau'i pe 'e anga fēfē 'a hono ma'u ha seniti ke fakalato'aki 'a e ngaahi fiema'u pehe nií . Ko e ngaahi taimi eni 'oku ho'ata ai 'a e puputu'uúpea mo e faingata'a'ia. Tuku kehe ange 'a e ngaahi faingata'a'ia 'oku hoko ki he siasii 'okapau ko ha palopalema 'oku fetaulaki pea mo ha famili 'o hangē ko e mole ha mo'ui he taimi fakatapatupui levolo 4 [lockdown level 4].

'Oku tanaki atu ki he puputu'u ko iaá 'a e tu'unga 'oku 'i ai 'a e mahakii pea mo e feinga ke ngāue fakataha 'a e kakaií ke malu'i 'a e mo'uií . Kuo feinga mai 'a e pule'anga á ke a'u 'a e fa'ahinga kuo huhu malu'ii ki he 90%. Ka 'oku kei lahi pē hotau kakai 'oku 'ikai ke nau tali 'a e huhu malu'ii . Ko e puputu'u lahi ia 'e taha!! Hangē ko ia 'oku mou me'a'ii 'oku

feinga 'a e Vahefonuaá ke lahiange 'e peseti 'o e kakai kuo 'osi huhu malu'ii koe'uhii kae foki kakato e lotuu. Ka 'oku te'eki pē ke lava ia ko hono 'uhingaa he'ikai foki ke pule ha taha ia ki ha taha ka ko e fakakolekole pē ngaue fakataha 'a e ngaahi siasii pea mo e kau takii ka nau lava 'o fakahoko 'a e ngāue ko 'enií .

Ko e taha 'a e solova'anga 'o e puputu'uú 'i he fakakaukau ko eni 'a Sione 'i he lesonií ko e 'fakafoki mai 'a Sisuúke ne ma'u kinautolu ma'ana'. 'Oku 'i ai e lau ki ai 'a e punake, "...foki Sisu mei langi 'o toe ala pe, 'oku fai vaivai 'a e fai 'a ho Siasii ...". 'Oku 'ikai 'uhinga eni ke tala-ki-tu'a 'oku kovi pe ta'e'anga e ngāue 'a e Siasii . Ka ko e ngāue'aki 'a e motolo mo e founa 'a Sisuúke tokoni kia kinautolu he taimi 'oku tau faingata'a'ia aií . 'A ia ko e fakakaukau pe teologia 'o e 'toe foki mai' pe ko e 'tokoni 'a Sisuú, pē teuteu 'i 'etau mo'ui ko hono nofo'anga [temipale] 'oku ne fakatau'ata'ina' 'e ia mo tatala e puputu'uúka tau ongo'i tau'atana mo loto lahi ke hoko atu 'etau fononga 'i he mo'ui ni. 'I he fakalea 'e tahaá, ko 'etau mahino' 'i ko "Sisu kuo ne foki mai" pea " 'oku he 'i heni pē mo kinautolu", 'o hangē ko 'ene folofola, '...pea teu 'ia tekimoutolu 'e au 'o ta'engata..' 'I he 'etau tui/fakakaukau pehē, 'oku tau tali ai 'oku 'ia Sisu 'etau mo'uii pea 'oku hanga 'e he ivi 'o'ona/ngaahi akonaki 'a'ana 'o fakaloto lahi' i kinautolu pea mo tatala 'a e faingata'a mo e puputu'u 'oku ne fakafaingata'a'ia' 'a hotau lotoó

Ko e fakakaukau ia 'oku ou faka'amu ke tau fononga mo ia 'i he mahina ni. Neongo 'a e puputu'u 'a e siasii , fonua mo hotau mamani 'i he ngaue 'a e Covid ka 'oku 'i heni pe 'a Sisu pea mo kinautolu ke fakaloto lahi' i kinautolu, ako' i mo fakahinohino kinautolu ki he talangofua pea mo e taliangi ki he ngaahi tu'utu'uni 'a e pule'angaa, fonua mo e mahu'inga'ia 'i he mo'uií . Ko 'ene lava e ngaahi me'a ko iaá 'oku tokoni lahi ia kia kinautolu 'i he lotomo'ua pe puputu'u 'i he fu'u taimi faingata'a'ia ni.

'Oku fu'u kei fiema'u 'aupito 'a e huhumalu'i ki hotau kakai Tonga

'Oku hā mai mei he ngaahi fakamatala setisitika mei he potungāue 'oku tokanga ki he mo'ui [health providers] 'oku kei tokolahi pe hotau kakai Tonga 'oku te'eki ke nau huhumalu'ii 'o tautautefito eni ki 'Aokalani.

'I he ngaahi uike si'i kuo toki maluu atu na'e fakahoko ai e huhumalu'i fakamatakali pea na'e kamata'aki kinautolu

Tonga. Na'e ngāue fakataha ai 'a e ngaahi kulupu komunitii hangē ko Langimalie Clinic, Fono, Siaola [Vahefonua Tonga], To'utupu Tonga Trust, siasi 'o Tuingapapai, kau taki komunitii pea mo e kau takilotu na'a nau kau fakataha mai ke fakahoko 'a e ngaue lelei ko 'enií . Na'e fe'unga mo e toko tahamano tupu 'a

Ko Simulata Pope, John Tagi mo 'Ikilifi Pope mei he To'utupu Tonga Trust na'a nau kau atu ki he tokoni he polokalama huhumalu'i ma'ae komuniti Tonga. Youth leaders, Simulata Pope, John Tagi and 'Ikilifi Pope from Tongan Youth Trust joined other community groups to help in the Tongan village vaccination centre.

kinautolu na'a nau lava mai 'o huhumalu'i [vaccinate] 'i he 'aho 'e 3 na'e fakalele ai 'a e polokalamaá.

Na'e tokoni lahi foki 'a e Siaolaá ki he polokalama huhumalu'i ni 'a ia na'a na tufa ai e ngaahi vausia sopingi he Pac n Sav \$100.00 'e lau afe pea pehē ki he ngaahi hinainu ta'etotongi ki he me'alele kotoa pē na'a nau lava

Ko Kathleen Ta'ufu'ou pea mo 'ene kau ngaue Siaola lolotonga e polokalama huhumalu'i ma'ae komuniti Tonga. Kathleen Ta'ufu'ou and staff from Siaola during the vaccination programme for Tongan community at the Kolo Tonga/Tongan village centre.

'i ai foki mo e ngaahi pasi 'e uta mai mei he ngaahi potu siasii ke fakamahino 'oku lava ke a'u mai 'a e tokotaha kotoa ki he fai'anga huhumalu'ii . Kuo tuku mai foki mo ha kole mei he faifekausea 'o e Vahefonua, Kalolo Fihaki ki he kau faifekau pea mo e kau setuata 'o e ngaahi fai'angalotuúke nau tokoni 'o uki mai hotau kakaií ki he ngāue mahu'inga ko 'enií .

mai 'o ngāue'aki 'a e faingamālie huhumalu'i ko 'enií . Na'e lā mahino mei heni 'a e mahu'inga ke ngāue fakataha 'a e komuniti Tonga koe'uhi ke ma'u 'a e ngaahi faingamālie pehē ni. Na'e fakahoko eni 'i he 'api siasi Ueisiliana 'o Tuingapapai.

Makatu'unga 'i he kei tokolahi pē 'a e kakai 'oku fiema'u ke huhumalu'ii kuo fai ai e alea mo e kole ke fakahoko ha huhumalu'i ma'ae Vahefonuaá kae fakalele eni 'e he potungāue talavou pea mo e lautohi faka-Sapate. Ko e taha eni he faingamālie mahu'inga koe'uhii he ko e faingamālie ia ki he 'etau fanau ke nau ako ngāue ai pea 'ikai ko ia pee ka ko e penefiti [benefit] ai hotau kakaií . 'Oku